

H. KAKUCSKA MÁRIA

MAGYAROK ÉS ARGENTÍNA

2014-ben a Kőrösi Csoma Sándor Program ösztöndíjasaként könyvtári és dokumentumrendezési munkálatokat végeztem a Buenos Aires-i Hungária Könyvbarátok Körének Kölcsonkönyv- és Levéltárában.¹ E félév alatt személyes kapcsolatba kerültem az argentínai magyarság néhány szervezetével: a Hungária Egyesülettel, a Mindszentyummal, a Zrínyi Ifjúsági Körrel, a Krisztus Keresztje Magyar Evangélikus Gyülekezettel és a Magyar Református Egyházal. Jelen írás e munka során rendezett anyagok és személyes tapasztalatok, élmények alapján készült.

A *Délamerikai Magyarság* 15. évfordulójára készített kiadványában a következőt olvashatjuk: „*Argentína tekinthető az egész délamerikai magyar kivándorlás igazi központjának, mert a kontinens államai közül ennek volt a legelviselhetőbb klímája és kulturális szempontokból is a legerőrehaladottabb volt valamennyi között.*”² Mindezzel együtt a magyarok többsége kényszerűségből vándorolt Argentínába. A XVIII. századi misszionáriusként érkező magyar jezsuiták kivételével a szülőföldjüket elhagyni kényszerült magyarok több hullámban, politikai vagy gazdasági okok miatt jöttek ide. Az első világháború után a nagyobb tömegű bevándorlók elszlottak a különböző latin-amerikai országok között.³ A fentebb idézett újság és a kutatók is megegyeznek abban, hogy a XX. századi emigrációs hullámok következtében a magyarok

- 1 E munkakörnek köszönhetően több, a jelen tanulmányhoz is felhasznált forrásanyagot ismerhettem meg, többek között: a Latin-Amerikai Magyar Országos Szervezetek Szövetségének (LAMOSZSZ) kiadványait, kiváltképp a „Latinamerikai Magyar Intézmények találkozója, fennmaradási munkájuk ismertetése” (Buenos Aires, 2010. május 14–16) című dokumentumot; a *Délamerikai Magyarság* példányait, különösen annak 1944. évi jubileumi számát; a *Buenos Aires-i Magyar Hírlap* számait; a Kádárné Bonta Anikó által évtizedek alatt összegyűjtött újságkivágásokat, melyek az említett Hungária Könyvbarátok Körének dokumentációs, irattári anyagában találhatóak, valamint olyan, a témában meghatározó műveket, mint Némethy Kesserű Judit: „*Szabadságom lett a börtönöm*”: *Az argentínai magyar emigráció története 1948–1968*. Magyar Nyelv és Kultúra Nemzetközi Társasága: Budapest, 2003.; Kurucz László: *Az argentínai Magyar kolónia története I.* (1996. 07. 08.) gépelt kézirat.
- 2 A *Délamerikai Magyarság* a második legrégebbi magyar sajtótermék a térségben. Első száma 1929. június 29-én jelent meg, kiadója és szerkesztője Faragó Rezső volt. Az idézet az újság megjelenésének 15. évfordulójára készített, *1929–1944 Tizenöt év története* címmel megjelent kiadványának 9. oldalán található. Jelen és minden más esetben megtartom a szövegek eredeti változatát, a helyesírási hibákkal együtt. A továbbiakban *1929–1944 Tizenöt év története* megnevezéssel hivatkozom rá.
- 3 Anderle Ádám: *Magyarok Latin-Amerikában. Rubicon* („Emigráció” – tematikus lapszám), 2008. 1.; Torbágyi Péter: *Magyar kivándorlás Latin-Amerikába az első világháború előtt*. Szegedi Tudományegyetem: Szeged, 2009.

száma Brazíliában nagyobb lett ugyan, de a Dél-Amerikában élő magyarság gazdasági és kulturális központja továbbra is Argentína maradt. A két világháború között 25–40 000 főre becsülték az itt élők számát.⁴ Pontos statisztikai adattal nem rendelkezünk, mert az ebben az időszakban emigrált magyarok többsége a Magyarországgal szomszédos utódállamok útlevelével érkezett az Újvilágba.⁵ A jelenleg Argentínában élő magyarok száma a források függvényében 10–50 000 főre tehető.⁶ Az erre vonatkozó számadatok közötti eltérés részben az adatgyűjtés során alkalmazott kutatási módszerből eredhet, abból, hogy ki kit tekint magyarnak.⁷ Minden körülményt figyelembe véve, saját tapasztalatom azt mutatja, hogy Buenos Airesben napjainkban is eltölthető akár félév a *rioplatense* – a fővárosban beszélt spanyol dialektus – mély ismerete és használata nélkül, a magyar kapcsolatok segítségével. Az országban még a magas pozíciókat betöltők között is találunk magyarokat.

Magyar bevándorlási hullámok és legendás magyarok Argentínában

Az Argentínába érkező magyar emigráció kezdeti időszakával számos kutató foglalkozott már. Az ő műveikre alapozva, a következőkben olyan nagynevű magyarokat mutatok be, akik az első világháború előtt vándoroltak el a Magyar Királyság területéről, és meghatározó szerepet játszottak Argentína fejlődéstörténetében.⁸ Ezt követően kitérek majd a későbbi, XX. századi magyar emigrációs hullámokra is.

A térítési szándékkal, minden kényszer nélkül jöttek közül a nemesi családból származó Orosz László (1696–1778) jezsuita szerzetes a legjelentősebbek közé tartozik. Apja Bercsényi

4 „Az argentinai magyar kolóniát egyesek 40 000 főnyire becsülik, mások szerint nem sokkal haladja meg a 25 ezer lélekszámot.” 1929–1944 Tizenöt év története. 9.

5 Kurucz László: *Los húngaros en la Argentina – A magyarok Argentínában*. Ediciones Biblioteca Nacional: Buenos Aires, 1999. 150. ill. 145. A kétnyelvű kötet az 1920 és 1950 közötti Argentínába bevándorló magyarok számát évenkénti bontásban mutatja be.

6 Kovács Nóra: *Szállítható örökség. Magyar identitásteremtés Argentínában (1999–2001)*. MTA Kisebbségkutató Intézet – Gondolat: Budapest. 24, 34–36.; Benedek László: *A Dél-Amerikai magyarság helyzete 2005-ben. Nyelvünk és kultúránk*. A Magyar Nyelv és Kultúra Nemzetközi Társaságának folyóirata, 2005. 25 (5–6). 141–142.

7 A kutatási módszerek problematikájáról lásd Kovács, 2009. Szállítható örökség, i.m. 24–26.

8 Az argentinai magyar emigráció kezdeti időszakával foglalkozó kutatók közül kiemelkedik Szabó László. *Az Argentínában letelepedett, kalandos életű magyar újságíró évtizedeken át kutatta a Dél-Amerikában fellelhető magyar vonatkozású dokumentumokat. Kutatásainak összegzése a Magyar múlt Dél-Amerikában (1519–1990)* (Európa Könyvkiadó: Budapest, 1982.) című művében jelent meg. Irodalomtörténész kutatóként magam is évtizedek óta kutatom a jezsuiták történetét, különös tekintettel kapcsolatukra a spanyol-katalán kikeresztelkedett humanista, Juan Luis Vivesszel, akinek a magyarországi gondolkodókra tett hatása a XVI. századtól megfigyelhető. Lásd H. Kakucska Mária: Joannes Ludovicus Vives Mohács-recepciója. *Irodalomtörténeti Közlemények*, 2007. 111 (1–3). 3–18.

Miklós híve volt. Orosz László maga is részt vett a Rákóczi-szabadságharcban. Hajója 1729. április 14-én vetett horgonyt a Río de la Plata folyó torkolatában fekvő Buenos Aires partjánál. Innen az északnyugati irányba mintegy 750 kilométerre fekvő Córdoba városába ment, ahol a Colegio de Montserrat vezetése mellett, 1758-ban megalapította Argentína első nyomdáját. A misszionáriusok néhány lelkes tanítványa az osztrák rendtárs, Karrer irányítása alatt kitanulta a nyomdász mesterséget, s a kollégium pincéjében nyomtatott, eleinte illegálisan. A jezsuiták 1767-es kiűzése után a berendezéseket Buenos Airesbe szállították, ahol megalakították az Elhagyott Gyermekek Nyomdáját (La Real Imprenta de los Niños Expósitos). Az intézeti gyermekek taníttatását és megsegítését a nyomda bevételeiből fedezték. Elért eredményei ellenére Orosz László nevét Córdobaiban nem őrzi emléktábla, azonban a tájékozottabb idegenvezetők tudnak tevékenységéről.

Az 1848–49-es forradalom és szabadságharc politikai menekültjei képezik a magyar emigráció következő hullámát. Közülük az egyik legismertebb, és talán legelismertebb az erdélyi származású Czetz János (1822–1904) tábornok volt.⁹ A világosi fegyverletétel után 1850 tavaszáig Magyarországon bujkált, majd kalandos úton Németországba menekült. Élt Párizsban, Törökországban, Svájcban, végül 1860-ban Buenos Airesben telepedett le. Juan Fernando Czetz néven aktívan vett részt az argentin vasútépítkezéseken, az indián őslakosok elleni küzdelmekben, az ország déli védvonalának és katonai távirójának kiépítésében. Az argentin hadsereg érvényes előírásainak megfelelően, csak ezredesként szolgálhatott, mivel kizárólag argentin születésűek kaphattak tábornoki rangot. 1871-ben a Nemzeti Katonai Akadémia (Colegio Militar de la Nación) megszervezésével a modern argentin hadsereg megalapítója és hosszú éveken át igazgatója lett. Rendfokozatát ennek ellenére sohasem kapta vissza. Czetz János hamvai Palomar településen, az Akadémia székhelyén álló kápolnában leltek örök nyugalomra. Mellszobra és egyenruhája az Intézmény emlékmúzeumában található.

Czetz János társa volt a vasútépítkezéseknél az 1869-ben Argentínába érkezett Mayer Móric őrnagy, gyáros, az argentin Vöröskereszt egyik megalapítója. Az ő spanyolosított nevét – Mauricio Mayer – viseli egy, a La Pampa tartományban található, közel háromszáz lélekszámú település és annak vasútállomása.

Szintén Czetz János jó barátja volt az 1849 után Észak-Amerikába emigrált Asbóth Sándor (1881–1868), aki az északiak oldalán vett részt a polgárháborúban. Asbóth 1866-ban rendkívüli nagykövetségként érkezett Argentínába. A polgárháborúban kapott súlyos fejsérülése következtében Buenos Airesben hunyt el. Fehér márvány síremléke a Chacarita nevű temetőben, a Hősök Falán található.

9 Czetz Jánosról argentin kutatója, Guillermo Druetta ezredes, 2014. június 12-én, a Mindszentynumban megrendezett konferencián tartott előadást, *Czetz János ezredes: Élete és munkássága (Cnel János Czetz: Vida y obra)* címen.

A dualizmus idején érkezett magyar bevándorlók többségét a szegénység elől menekülő munkások, parasztok alkották. Ők *austro-húngaro* (osztrák-magyar) jelzővel szerepelnek az adatokban. Megjegyzendő, hogy az argentin bevándorlási hivatal adataiban egyes éveknél, például az 1902 és 1906 közötti időszakban, az osztrákok és a magyarok külön, mint *austriacos* és *húngaros* vannak feltüntetve, míg máskor a fentebb említett *austro-húngaro* kategóriába sorolták őket. Latin-Amerikában az első világháború előtt néhány tízezres nagyságú lehetett a magyarok létszáma.¹⁰ Többségük még a magyarországi viszonyoknál is rosszabb helyzetbe került, miután Argentína északi tartományaiban – Misiones, Chaco, Formosa – letelepedett. A Buenos Aires-i Retiro pályaudvarhoz közeli nyomornegyedben sem éltek jobban a magyarok.

A XIX. század folyamán igen nagy számmal érkeztek a Magyar Királyság területéről Argentínába vándorcigányok, cirkuszosok, örömlányok és leánykereskedők is.¹¹ Ennek következtében a századfordulóra az *húngaro* (magyar spanyolul) kifejezés pejoratív értelmet kapott. „*Délamerika legtöbb államában [...] a vándor cigányokat mondja – nem csak a nép, hanem a legműveltebb osztály is – magyaroknak (húngaros).*”¹² A *Délamerikai Magyarság* évtizedeken át küzdött hasábjain az *húngaro* jelző jelentésének helyreállításán. Másik igen kellemetlen ügy volt a szerződéssel toborzott magyar pályamunkások esete. A bérüket és ellátásukat meg nem kapó, ínséges körülmények között élő formosai munkások történetével hosszú ideig rendszeresen foglalkozott az újság, az argentin közvélemény és a magyar parlament is. „*1929-ben [...] Argentina északi részeibe vasútépítő munkásokat hoztak [...] jó híre volt a magyar kubikos-munkásoknak [...], de már az első csoportokat szörnyű csalódás várta. A Budapesten kötött szerződés értelmezésénél kiderült, hogy a remélt keresetet elérni nem lehet, az élelmezési viszonyok rosszak voltak, a vízért külön kellett fizetniük [...] a csoportok egymásután mondták fel a munkát és gyalog indultak a távoli Formosából a főváros felé [...] és részben cikkeink, – közöttük a magyar belügyminiszterhez intézett nyílt levelünk – hatásának volt köszönhető, hogy a magyar kormány betiltotta a további »fecske-munkás« akciót és nem engedett ki több magyar munkást argentinai utépítési munkálatokhoz.*”¹³

Az első világháború utáni magyar kivándorlási hullámmal, az Egyesült Államok korlátozó rendeletei miatt sokan Latin-Amerikába mentek. Sokan közülük az Államokhoz közeli országokban, Kubában és Mexikóban telepedtek le.¹⁴ A Tanácsköztársaság bukása után számottevő volt a baloldali emigráció is. Mindemellett a magyar zsidók kezdetektől fogva számos klubban töltötték be fontos szerepet és egyesületeket is létrehoztak. Más magyar

10 Kurucz László adatai szerint 38 372 fő volt. Lásd Kurucz, 1999. A magyarok Argentínában, i.m.

11 Torbágyi, 2009. Magyar kivándorlás Latin-Amerikába, i.m.

12 „Nem vagyunk sem cigányok, sem Hitler-népség”, 1929–1944 Tizenöt év története, i.m. 14.

13 1929–1944 Tizenöt év története, i.m. 13.

14 Anderle, 2008. Magyarok Latin-Amerikában, i.m.; Ugyanő: A felszabadulás és a latin-amerikai magyar emigráció. *Tiszatáj*, 1971. 25. 348.

szervezetekkel kevés kapcsolatot tartottak fenn. Az 1939-ben alapított Argentínai Magyar ajkú Zsidók Egyesülete fogta egybe tevékenységüket. Az 1920-ban aláírt Trianoni szerződéssel elszakított magyar területekről érkezők többnyire Argentína északi vidékein és a főváros déli részén telepedtek le. A történeti Magyarország utódállamaiból menekülő magyarok is alapítottak egyesületeket, a hétvégi szórakozás, a kikapcsolódás, a hagyományörzés és a valahová tartozás céljából. Nagy elszántsággal igyekeztek továbbadni gyermekeiknek a haza, a szülőföld szeretetét, a magyar nyelv és hagyományok ismeretét. Utódaik között ma is sokan vannak olyanok, akik tökéletesen beszélnek magyarul annak ellenére, hogy soha nem jártak Magyarországon.

1947 és 1951 között is sok magyar érkezett Argentínába. Ők magukat gyűjtőnévvel *'48-asoknak* szokták nevezni.¹⁵ Jelentősen különböztek a korábbi magyar bevándorlóktól. Az összeomlott Magyarország szellemi elitjét képviselték. Többnyire a Horthy-rendszerhez, kisebb részben a nyilasokhoz kötődő közigazgatási tisztviselők, orvosok, művészek, mérnökök, katonatisztek, csendőrök, volt földbirtokosok, diplomaták, jogászok alkották ezt a csoportot. Argentína – más tengerentúli országokkal ellentétben – nem állított egyéb követelményt a bevándorlók elé, mint az ország építésében való közreműködést. A *'48-asok* és a régi, *baloldali* érzelmű vagy zsidó származású magyar emigránsok között esetenként ellenséges viszonyok alakultak ki, hiszen ez utóbbiak a két világháború között éppen az újonnan érkezettek rendszere elől menekültek az Újvilágba. Ráadásul maguk a *'48-asok* sem alkottak egységes csoportot. Tagjaik pontos érkezési idejük ('45 előtt, '45 és '47 között, '47–'48-ban) alapján különböztették meg egymást. Ezek az új magyar közösségek megegyeztek antikommunista nézeteikben: évtizedeken át semmilyen kapcsolatot nem tartottak fenn a kommunista Magyarországgal, illetve annak helyi külképviseletével. Feltűntek közöttük a herceg Hohenlohe és Windischgräetz, a báró Vay, a Széchenyi és Wenckheim, valamint a Semsey családok lezármozottai.¹⁶

A különböző emigrációs hullámokkal – többnyire koldusszegényen – Argentínába érkezett magyarok közös vonása volt, hogy egyikük sem kerülhette el a Buenos Aires kikötőjében, Puerto Maderóban álló épületet, a Bevándorlók Szállóját (*Hotel de Inmigrantes*). Az intézményt a XX. század elején hozták létre a különböző országokból, többnyire Európából bevándoroltak fogadására, elszállásolására és elosztására. A szálloda épületéhez magyar név is fűződik. A Bécsben, majd Münchenben tanult magyar építész, Kronfuss János (1872–1944)

15 E csoport megnevezési, megkülönböztetési problémájáról lásd Némethy, 2003. „Szabadságom lett a börtönöm”, i.m.; Kovács, 2009. Szállítható örökség, i.m.

16 Dunai Ákos: *Magyar főnemeselek az emigrációban*. Katolikus Magyarok Vasárnapja: h.n., 1984.

részt vett az épület átalakítási munkálataiban.¹⁷ Az Argentínába érkező emigránsok a hajóról leszállva legelőször ide léptek be, itt regisztrálták őket. A regisztráció során sok magyar család- és keresztnévet elírtak az itt dolgozók, akik a spanyol nyelvben nem létező hangokat önkényesen, fonetikusán vetették papírra, vagy helyettesítették számukra érthetőbb nevekkel. Valentin Alsina-i ismerőseim könnyes szemmel mesélték, hogy 2015 novemberében, az egyszerűsített honosításnak köszönhetően, sikerült „visszaszerezni” eredeti Török családnévüket, melyet a bevándorlásnál Terek néven regisztráltak. Szintén ismerősöktől hallottam, hogy a már régebben Buenos Airesben élők közül sokan kimentek a kikötőbe az újonnan érkező magyarok elé, hogy segítsenek nekik a Bevándorlók Szállójában eltöltendő idő lerövidítésében. A bevándorlók fogadását és regisztrációját 1953-ban szüntették meg a kultikus épületben, melyet 1995-ben nemzeti történelmi emlékhellyé nyilvánították. Az itt található állandó kiállítás (Museo de Inmigración) részletes tájékoztatást nyújt az országba érkezett migrációs hullámok történetéről, valamint az érdeklődők itt felkutatathatják az Argentínába bevándorlók adatait. Ezzel a lehetőséggel élve, e tanulmány szerzője 2015 novemberében kézbe vehette az említett magyar építész, Kronfuss János Argentínába érkezését igazoló emléklapot.

Argentínában minden év szeptember 4-én megünneplik a Bevándorló Napját (*Día del Inmigrante*). Ez az ünnep 1949-ben, Juan Domingo Perón elnöklete alatt hozott rendelet alapján (*Decreto N. 21.430*) jött létre. A dátum azért fontos, mert 1812-ben ezen a napon (szeptember 4-én) született az első Argentin Triumvirátus bevándorlókra vonatkozó rendelete, mely biztosította az országban letelepedni kívánó, bármely nemzetből származó személynek és családjának az emberi jogokat, amennyiben a köznyugalmat nem zavarják és az ország törvényeit tiszteletben tartják. 1853 óta az Argentin Nemzet Alkotmányának preambuluma is megerősíti a bevándorlók támogatását: „*A szövetségi kormány támogatja az európai bevándorlókat és nem kívánja sem szabályozni, sem korlátozni, sem bármilyen adóval sújtani az argentin földre lépni szándékozó külföldieket, akik földműveléssel kívánnak foglalkozni; akiknek az ipar fejlesztése, a tudományok és művészetek ápolása, terjesztése és tanítása áll szándékában.*”¹⁸ Argentína szívesen fogadta az európai bevándorlókat. Már 1824-ben létre hozták egy Bevándorlási Bizottságot, mely az 1876-os bevándorlási törvényig biztosította a bevándorlók jogait. 1857-ben menhelyet építettek a fővárosi kikötő közelében a rászoruló bevándorlók számára. Az 1876-ban hozott bevándorlási és kolonizációs törvény (*Ley Avellaneda*) értelmében létrejött Információs és Propaganda Hivatal különös figyelmet fordított az Osztrák-Magyar Monarchia területére. Részben ezeknek a kedvező intézkedéseknek is köszönhető az évek

17 Kronfuss János nevével is ritkán találkozunk Argentínában, annak ellenére, hogy Buenos Airesben és Córdoba tartományban több épületet tervezett, felújított. Lásd Kronfuss, Juan – Gallardo, Rodolfo: *Arquitectura colonial en la Argentina* (Ediciones homenaje en memoria del arquitecto Rodolfo Gallardo). Editorial Nuevo Siglo: Córdoba, 1998.

18 *Constitucion de la Confederacion Argentina* sancionada el 1º de mayo de 1853.

során állandósuló magyar bevándorlás, melynek utolsó nagy hulláma, mintegy 14 000 fő¹⁹, a '48-as magyar emigránsoké volt. Az 1956-os forradalom leverését követően, az ún. '56-osok viszonylag kis számban érkeztek Argentínába, és vegyes érzelmeket keltettek a helyi kolónia tagjaiban. Ezt követően az Argentínába irányuló magyar emigráció elapadt. Számottevő utánpótlás híján felerősödött az asszimiláció, mely folyamat idővel még inkább felgyorsult. Az argentin főváros utcáit járva gyakran eszünkbe juthatnak a régi kor kiemelkedő magyar alakjai, az itt alkotott építészek műveit látva. Az utca kövezetén vagy az emléktáblákon azonban magyar névre szinte sehol sem bukkanunk. Kivételt jelent ez alól Kálnay András építész leghíresebb épülete a Cervecería Munich és a Puerto Maderóban álló épület, a Beit Jabad vagy a golyóstoll feltalálója, Bíró József László, akinek a nevét hajdani Buenos Aires-i lakhelyén tábla őrzi, és akinek a családnevéből képzett „birome” kifejezést Argentínában a golyóstoll megnevezésére használják mind a mai napig.

Magyar egyesületek, intézmények Argentínában

Az argentinai magyar egyesületek magas száma nem az ide irányuló magyar emigránsok magas számával magyarázható, hanem igen rétegezett voltával, az egyes csoportok származási, felekezeti és politikai hovatartozásával. Megoszlanak a vélemények arról, melyik volt az első argentinai magyar intézmény. Egyesek állítása szerint az 1901. december 28-án megalakult Osztrák-Magyar Segélyegylet, míg mások szerint az 1907-ben létrejött Magyar Munkás Egyesület tekinthető az első magyar szervezetnek. 1924-ben, Magyar Vilmos szerkesztésében megjelent Argentína első magyar nyelvű hetilapja, a *Magyar Szó*. 1929-ben megjelent a már említett Faragó Rezső szerkesztette *Délamerikai Magyarság*, mely a *Dél-amerikai Magyar Hírlap*, és a napjainkban internetes formában is megjelenő *Buenos Aires-i Híradó* elődje volt.

A főváros déli iparnegyedeiben főként baloldali beállítottságú magyar munkásegységek alakultak, mint például az 1924-ben alapított Dock Sud-i Magyar Egyesület. Ezzel szemben a városközpontban és egyes északi kerületekben középosztálybeli magyarok hoztak létre klubokat. A magyar zsidók – mint azt korábban említettem – saját, különálló szervezeteket alapítottak, amelyeket az 1939-ben alakult Argentínai Magyar ajkú Zsidók Egyesülete fogott össze. A '48-asok érkezésének következtében sok új szervezet jött létre.

Napjainkban az argentinai magyar kolónia jelentősebb intézményei közé tartozik a Hungária Egyesület és a Zrínyi Ifjúsági Kör. A Buenos Airesben működő egyházak – a Krisztus Keresztje Magyar Evangélikus Gyülekezet, a Mindszenty-num Magyar Katolikus Káplánság és a Magyar Református Egyház – sajnos, elvesztették hajdani nagy szerepüket. Ez utóbbinak

19 Anderle, 2008. Magyarok Latin-Amerikában. i.m. 73.

a főváros Olivos nevű elővárosában található új gyülekezeti házát 2013-ban avatták fel. Az ezt a célt szolgáló előző épületet – amelyet az említett magyar építész, Kronfuss János tervezett – anyagi okokból el kellett adni. A Mindszentynum (2013 óta Argentínai Katolikus Magyarok Szövetsége) együttműködik a budapesti Balassi Intézettel. Magyar nyelvű istentisztelet ott tartózkodásom alatt kizárólag az Evangélikus Gyülekezetben volt. Deme András lelkész magyar prédikációit magam is hallgattam.

Az 1990-es évektől megnőtt a „hazalátogatók” száma, megjelent a „visszatelepülők” csoportja, megtörtént a nyitás a magyar külképviseletek felé. Az évtizedek óta zavaros argentin gazdasági helyzet nagyban hozzájárul a helyi magyarok óhaza iránti érdeklődéséhez. 1993 júniusában újjászerveződött a jelenleg is működő Argentínai Magyar Intézmények Szövetsége (AMISZ), mely elődjének, az Argentínai Magyar Egyesületközi Tanácsnak a szerepét vette át. Az AMISZ szervezésében részt vett az EMESE, a Hungária Egyesület, a Magyar Református Egyház, az Argentínai Magyar Katolikusok Egyesülete, a Magyar Segélyegylet, a Szent István Kör és a Valentin Alsina-i Magyar Dalkör. A Latin-Amerikában működő magyar szervezetek összefogására és hivatalos, egységes képviselőre 2004-ben megalakult a Latin-amerikai Magyar Országos Szervezetek Szövetsége (LAMOSZSZ), mely első küldöttgyűlését 2010-ben, Buenos Airesben tartotta.

Az ifjúság összefogását a Külföldi Magyar Cserkészszövetség helyi cserkészcsoportjai és a Zrínyi Ifjúsági Kör (ZIK) által működtetett hétvégi magyar iskola látja el. A gyerekek magyar identitásra való nevelését, nyelvoktatását önkéntesek végzik. Az oktatás felépítése és koncepciója szorosan összefügg a cserkészzel: a szombati *ZIK-órákat* közvetlenül követik a cserkész-foglalkozások. Ma Argentínában többnyire harmad-negyed generációs magyar gyerekek élnek. Gyakran nézeteltéréseket okoz az egynyelvűség szigorúan vétele: mennyire szabad vagy kell a foglalkozásokon a spanyol nyelvet használni?

Napjainkban három néptáncscsoport működik Buenos Airesben: a Regös Magyar Néptáncgyűttes, a Kolomp, valamint az Oleander asszonycsoport. Buenos Airesben működik az Ars Hungarica Kultúra- és Zeneterjesztő Civil Szervezet és a híres magyar kórus, a Coral Hungaria is. A sport terén fontos szerepet tölt be a Hungária Vívócsoport, amely máig a Hungáriában tartja edzéseit. A vívóterem mellett az egyesület területén található futball- és tenispálya is. A Hungária Egyesület olivosi székházában az egyesületi élettel szorosan összefonódva, de önálló vállalkozásként, argentin vendéglős működtet magyar vendéglőt, amelynek sikerességétől sokban függ a Hungária Egyesület léte is. A egyesület tagjainak (nagyjából 300 fő) nagy része a közelben, Olivos elővárosban és környékén (Vicente López, San Isidro, Martínez, La Lucila, San Fernando negyedekben) lakik. Az itt élő közösséget nem csupán a több évtizedes baráti kapcsolatok tartják össze, hanem gyakran rokoni szálak is. Újabb magyar bevándorlás híján, ennek az egyre homogénebbé váló magyar közösségnek a fennmaradását veszélyezteti az előregedés folyamata.

Az argentinai magyar kolónia nagyobb eseményei a Buenos Aires-i Hungária Egyesület székházában, az egyházi vonatkozású helyiségekben, valamint a Szent László Kollégiumban zajlanak. A magyar nemzeti ünnepek mellett, fontos események: a május elsejei *asado*, a több napig tartó decemberi karácsonyi vásár és az ősszel megrendezésre kerülő Cserkészbál. Ezeken kívül minden héten található az érdeklődő alkalmi rendezvényt, magyarságismereti előadásokat, koncerteket, vacsorákat a Hungária és a belvárosi Mindszentyum szervezésében.

Érdekességként megjegyzendő, hogy a magyar nyelv régiesebb formában maradt fenn a Buenos Aires-i magyarok körében. Ez köszönhető annak, hogy a '48-asok körében az 1945 előtti világ szó- és nyelvhasználata maradt meg, így például a Magyarországon már nem használatos *jégszekerény*, *idea* és *szemafor* kifejezések. Spanyol jövevényszavak is gyakran bekeverülnek az élőbeszédbe, így a *kobrálni* (a „*cobrar*”, pénzt keresni, adósságot behajtani szóból), a *mászoméno*s (a „*más o menos*”, többé-kevésbé kifejezésből), a *kvadra* (a „*cuadra*”, utcasaroknyi szóból) és az *ipico* (az „*y pico*”, még egy keveset szófordulattól). A Magyarországon ma szlengnek minősülő kifejezések szinte teljesen ismeretlenek. A nyelv egyszerűsítése folytán általánossá vált a tegeződés. Közös vonás továbbá a latin hangszín átvétele, a magyarországinál jóval hangosabb hangerő használata. Mindent összevetve a magyar nyelvtudással rendelkezők, illetve a magyar sajtóorgánumokat és magyar nyelvű könyveket olvasók száma az évek során nagyon megcsappant.²⁰

Általánosan elmondható, hogy Argentínában a magyarokat ismerik, és pozitívan ítélik meg, azonban még mindig vannak olyanok, akik összekeverik a magyarok elnevezését a cigányokéval. Argentína lakosságának több mint 90%-át bevándorlók leszármazottjai alkotják, melynek eredményeként ez az ország a latin világ egyik legbefogadóbb országa.

20 A Buenos Aires-i magyar közösség jelenéről és szervezeti életéről lásd bővebben Nagy Szebaszian: Az argentinai magyar kolónia öröksége egy ösztöndíjas szemével. *Polgári Szemle*, 2014. 10 (3–6). 268–287.